

Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон

**Барномаи санъати тасвирӣ
барои синфи V**

ДУШАНБЕ – 2017

ББК

Муратибон: Бойназаров Б Борон Б

Мундариҷа

Тавзеҳот	
Тавсияҳо доир ба методикаи таълим	
Тавсифи умумии фанни «Санъати тасвирӣ» дар синфи V.....	
Мазмуни барномаи санъати тасвирӣ барои синфи V	
Талаботи асосӣ ба дониш ва салоҳиятнокии хонандагон	
Робитаи байни фанҳо	
Меъёрҳои арзёбии дониши хонандагон аз фанни «Санъати тасвирӣ» дар синфи V	
Нақшаи намунавии тақвими фанни «Санъати тасвирӣ» дар синфи V	
Адабиёт барои омӯзгорон	

Барномаи санъати тасвирӣ барои синфи V (34соат, ҳафтае 1 соат)

Тавзеҳот

Аҳамияти омузиши санъати тасвирӣ вобаста ба ҳаёти ҷамъияти муосир, вобаста бо таъсироти ҳалқунандаи он ба суръати тараққиёти илмию техникӣ мавқеи санъати тасвирро дар муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ муайян менамояд.

Ба вазифаҳои таълими санъати тасвирӣ дохил мешаванд:

- ташаккул додани донишҳои илмӣ оид ба далелҳои таҷрибавӣ, мафҳумҳо, қонунҳо, назарияҳо, методҳои илми санъати тасвирӣ, манзараи муосири илмӣ олам;

- инкишофи тафаккури санъати тасвирии хонандагон, дар онҳо ташаккул додани маҳорату малакаҳои мустақилона ба даст овардан ва эҷод кардани дониш, мушоҳида ва шарҳ додани тасвир аз асл, манзараи табиат, тасаввурот, ҳаёлот, қонунҳои муҳимтарини конструктивӣ, перспективӣ, тобиш ва силсилаҳои рангҳо дар тасвир;

- ташаккул додани маҳорати мустақилона аз худ намудан ва татбиқ кардани дониш, мушоҳида ва шарҳ додани тасвир дар эҷодкорӣ, инчунин маҳорати истифода бурдани китоби дарсӣ, адабиёти хрестоматию иттилоотӣ;

- ташаккул додани баъзе маҳоратҳои таҷрибавӣ: маҳорати истифода бурдани асбобу олат, ҷамъбасти натиҷаҳо ва хулосабарорӣ дар асоси маълумоти таҷрибавӣ, риоя кардани қоидаҳои тарзи тасвир;

- ташаккули шавқу ҳаваси хонандагон ба санъати тасвирӣ инкишофи қобилияти эҷодӣ, дарк кардани мақсадҳои илмӣ; тайёр намудан ба давом додани таҳсилот ва бошуурона интиҳоб намудани касб;

- тарбияи зебопарастӣ, ватандӯстӣ, башардӯстӣ, худшиносӣ ва масъулиятшиносии хонандагон дар асоси фаҳмонидани нақши санъати тасвирӣ дар тезонидани прогресси илмию техникӣ; баён намудани комёбиҳои илми санъатшиносӣ ва пешомадҳои тараққиёти онҳо, саҳми мутахассисони касбӣ дар инкишофи санъати тасвирӣ;

Дар ҳар фасл санъати тасвирии мактабӣ маводи асосӣ дохил шудааст, ки ба он омӯзгор диққати хонандагонро бояд ҷалб намояд ва хоҳири онҳоро бо далелҳои ҷузъӣ банд накарда, ба амик, ва устувор аз худ намудани ин мавод аз тарафи хонандагон ноил гардад. Барои тамоми мазмунҳо ҷунин мақсади асосӣ: тасвир аз асл тасвир дар манзараи гуногун, қорҳои ороишӣ наққошӣ, суғбат аз рӯи намудҳо ва жанрҳои санъатшиносӣ; қонунҳои доимӣ мебошанд. Ба маводи асосӣ, инчунин хулосаҳои муҳимтарини қонунҳо ва назарияҳо, татбиқи амалии онҳо тааллуқ доранд;

Дар барнома мувофиқи мавзӯҳои санъати тасвирӣ дар синфи V доираи масъалаҳои асосии тавсифоти амалидоштае муайян шудааст, ки донишҷӯи онҳоро аз хонандагон бояд талаб кард. Ба монанди: тарзҳои тасвир, фарқияти

шакл ва мафҳумҳо, қонунҳое, ки хонандагон барои шарҳи равандҳои композитсия дар эҷодкорӣ ва ғайра бояд татбиқ карда тавонанд;
- асбоб ва маводҳо, ки хонандагон бояд истифода карда тавонанд; ки қиматҳояшонро онҳо бояд ба тарзи таҷрибавӣ муайян карда тавонанд ва ғайра;

Тавсияҳо доир ба методикаи таълим

Дар чараёни таълим ба хонандагон ёд додани татбиқи асосҳои илм барои мустақилона шарҳ додани эҷодкорӣ дар тасвир, натиҷаҳои таҷриба ва амали маводҳо муҳим аст. Дар ҳар як мавзӯҳои синфи V чудо кардани маводи асосӣ ба омӯзгор имкон медиҳад, ки ӯ диққати хонандагонро ба ин мавод ҷалб кунад ва хонандагон онҳоро бояд амиқу устувор аз худ намоянд.

таҷрибаҳои асосӣ бо маводи омӯзиши санъати тасвирӣ ва дар маҷмӯъи методи таълим мебошад.

Ҳалли масъалаҳои асосии таълиму тарбия дар дарс пайваста бо шакл ва методҳои гуногуни таълим дастрас мегардад. Ба фаъолияти мустақилонаи хонандагон аҳамияти калон дода мешавад: мустақилона, тақрор ва мустаҳкам намудани маводи асосии назариявӣ, иҷро кардани корҳои амалии хонандагон ва корҳои мустақилона, шинос шудан ба баъзе татбиқҳои амалии тарзҳои композитсия баъди омӯختани маводи назариявӣ, татбиқи донишҳо дар чараёни эҷодкорӣ, масъалаи умумӣ намудан ва тасниф кардани донишҳо. Дар дарс ба қори хонандагон бо китоб: китоби дарсӣ, адабиёти маълумотдиҳӣ. Аз ҷумла китоби рангшиносӣ, рангшиносӣ ва ғайра аҳамияти калон додан лозим аст. Ҳангоми кор бо китоби дарсӣ маҳорати аз матн чудо кардани маводи асосӣ, робитаи мантиқии дохилии маводро дарк кардан ва фаҳмидан, шарҳи ҳодисаҳои омӯхташаванда ва равандҳоро ташаккул додан зарур аст.

Ҳалли масъалаҳои санъати тасвирӣ, алаҳхусус масъалаҳои таълими бояд мутаносибан пайваста бо методҳои дигари таълим сурат гирад. Дар зинаи дуҷуми омӯзиши санъат масъалаҳое, ки дар ҳаллашон якҷанд қонуниятҳо истифода мешаванд, аҳамияти калон пайдо мекунад; масъала ҷун қоида дар намуди умумӣ ҳал карда мешавад.

Маводи асосиро хонандагон бояд дар дарс аз худ намоянд, ки ин аз омӯзгор доимо ҷустуҷӯи методикаи гуногуни таълими дарсро талаб менамояд: ба тариқи сӯҳбат ё лексия баён кардани мавзӯ (дар синфҳои болоӣ), пешбарӣ кардани проблемаҳои таълими; васеъ истифода бурдани озмоиши мактабӣ (таҷрибаҳои намоишӣ, корҳои амалӣ, аз он ҷумла ҳаҷми шакли эҷодкори), супоришҳои хонагӣ, корҳои мустақилонаи хонандагон. Аз ин рӯҳ методҳои тақрор ва назорати дониши хонандагонро тақмил додан лозим аст, то ки вақти асосии дарс ба фаҳмонидан ва мустаҳкам кардани маводи нав бахшида шавад. Ҳамаи ин ба ҳалли масъалаи муҳимтарин – баланд бардоштани самарани дарси амалӣ мусоидат менамояд.

Ба мустақилона гузаронидани намоиши эҷодии мактабӣ ва хонагии хонандагон аҳамияти махсус дода мешавад. Иҷрои корҳои амалӣ, инчунин намоишҳои дар барнома нишон додашуда ҳатмист. Вобаста ба шароити ҳар муассисаи таҳсилоти миёнаи умумӣ омӯзгор метавонад корҳо ва намоишҳои алоҳидаро бо баробарарзишаш иваз намояд. Омӯзгор метавонад адади корҳои амалиро аз ҳисоби дохил кардани супоришҳои таҷрибавии иловагии кӯтоҳмуддат зиёд намояд. Озмоиши санъати тасвирии мактабиро ташкил карда, омӯзгор бояд аз хонандагон риояи ҳатмии қоидаҳои натиҷабахшро талаб намояд.

Ҳангоми тайёр кардани хонандагон ба гузаронидани корҳои амалӣ малакаи тарзҳои перспективӣ дар тасвирро дар хонандагон инкишоф бояд дод.

Корҳои берунисинфӣ - қисми таркибӣ ва яке аз ҷузъиёти асосии фаъолияти таълимию тарбиявии мактаб ба ҳисоб мераванд. Мақсади он - инкишофи ҳаматарафаи қобилияти худфаъолиятӣ ва эҷодии хонандагон дар соҳаҳои илм, ҳунар ва фарҳанг мебошад. Машғулиятҳои берунисинфӣ имкон медиҳанд, ки донишҳои назариявӣ амалии мактаббачагон аз санъати тасвирӣ васеъ, устувор ва амиқ гардида, ба омӯзиши санъати тасвирӣ шавқу ҳаваси онҳо ва бедор карда, инкишоф дода шаванд. Дар ҷараёни корҳои беруназсинфӣ хонандагон бо дастовардҳои илм ва ҳунар шинос шуда, дар онҳо ташаббускорӣ, мустақилият, ҳисси қори дастҷамъона, масъулиятшиносӣ, меҳнатдӯстӣ ва ҳислатҳои муҳим тарбия карда мешаванд. Аз ин рӯ, омӯзгорро лозим аст, ки дар ҷараёни таълим навиҳои гуногуни корҳои берун аз синфиро ташкил намояд.

Вазифаи хонагӣ, одатан барои мустаҳкам намудани мавзӯи омӯхташуда, тақмили маҳорат ва малакаҳои амалӣ хизмат мекунад. Барои он ки вазифаи хонагӣ ба хонандагон гарон наояд, миқдори онро муайян кардан, ба он нишондоду эзоҳоти васеъ ва равшан (чиро дар хотир нигоҳ доштан, ба кадом саволҳо ҷавоб гардонидан ва пурмазмунии композитсия, дурахшонӣ дар тасвир ва ғайраҳо.) илова намудан лозим аст. Баъзан аз ҷиҳати мазмун мураккабии вазифаи хонагиро вобаста ба қобилияти эҷодкорӣ ва тавоноии хонандагон фарқ кардан аз аҳамият ҳолӣ нест.

Дар охири барнома талаботи асосӣ ба дониш ва салоҳиятноки хонандагон, бояд маълумот додо тавонад, ки ин талабот ба стандарти давлатии таҳсилот мувофиқат мекунамд.

Тавсифи умумии фанни таълимии «Санъати тасвирӣ» барои синфи V

Мувофиқи барномаи Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон омӯзиши фанни «Санъати тасвирӣ» аз синфи 1 -7 оғоз меёбад. Мувофиқи ин барнома дар синфи V мавзӯҳои зеринро дар бар мегирад: тасвир аз асл, тасвир аз рӯйи мавзӯҳо, корҳои ороишӣнакқошӣ, гилкорӣ ва дизайн, суҳбат аз санъатшиносӣ омӯхта мешаванд. Бо ҳамин далел дар қонуну қоидаҳои асосии методика ва тарзҳои тасвир, ки барои мақсаднок аз ҳудудҳои санъати тасвирӣ заруранд, омӯхта мешаванд.

Мазмуни барномаи санъати тасвирӣ барои синфи V

Мазмуни таъсилот аз фанни санъати тасвирӣ аз чунин мавзӯҳо иборат мебошад: Доир ба асосҳои давраҳои омӯзиши санъати тасвирӣ дар барномаи таълимӣ, пеш аз ҳама мақсад ва вазифаҳои фанни мазкур шарҳ дода шаванд. Дар барномаи таълимӣ инчунин баъзе тавсияҳои методӣ ба омӯзгор дода мешавад ва барои гузаронидани корҳои амалӣ, мақсад ва натиҷаҳои суҳбат аз санъатшиносӣ ва мундариҷаи асарҳои рассомон шарҳ дода мешаванд.

Барномаи таълимӣ ҳамчун раҳнамо барои таҳияи китоби дарсӣ, таҳияи нақшаи таълим, аз ҷониби Вазорати Маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон тасдиқ гардида, дар муассисаҳои таълимӣ аз рӯйи он кор бурда мешавад.

Талаботи асосӣ ба дониш ва салоҳиятнокии хонандагон

Барои омӯзиши фанни санъати тасвирӣ талаботи зерин барои маводҳои таълими зарур мебошанд.

А) Китоби дарсӣ. Барои китоби дарсӣ аз санъати тасвирӣ барои ҷоп тавсия дода мешавад. Мувофиқи соатҳое, ки дар барномаи таълимӣ ва дар нақшаи таълимӣ нишон дода шудааст, муаллифи китоби дарсӣ аз меъёри умумии муқарраргардидаи мавзӯӣ оид ба соатҳои додашуда тақсим шуда, берун баромадан ҳуқуқ надорад.

Б) Раҳнамои омӯзгор аз фанни санъати тасвирӣ. Раҳнамои омӯзгор монанди китоби дарсӣ арзиши калон дошта, барои омӯзгори ин фан навишта мешавад. Раҳнамои омӯзгор ҳамчун дастури методӣ ба шумор рафта, доир ба ҳар як соат ва ҳар як мавзӯ маълумоти методӣ ва таълимиро ба омӯзгор пешниҳод менамояд. Раҳнамои омӯзгор тақсими дарсҳоро ба эътибор гирифта, ба эҷодиёти ҳар як эҷодкор мазмуну мундариҷаи асари китоби дарсӣ ва дастури методии тавсиявӣ пешниҳод карда, ба омӯзгор дар интиҳоби усулҳои таълим ёрӣ мерасонад ва дигар усулҳои аслии ҷараёни дарсро аз фанни санъати тасвирӣ шарҳ медиҳад. Муаллифе, ки дар оянда ин раҳнаморо менависад, бояд меъёри мазкурро ба назар гирад ва синфиро вобаста ба миқдори соатҳое, ки барои омӯзиши кори амалӣ ҷудо шудаанд, тақсимбандӣ намояд.

ТАЛАБОТ БА ТАЪМИНИ МАВОДИ МЕТОДӢ ВА ИТТИЛОТӢ

Барои фаъолият намудани омӯзгори фанни санъати тасвирӣ вай бояд аз асарҳои методии рассомон, барнома ва китоби дарсӣ ва технологияи иттилоотӣ истифода намояд, то сатҳи дониш ва малакаҳои худро кавитар гардонад. Тавсия мешавад, ки омӯзгори фанни санъати тасвирӣ дар бораи натиҷабахшии дарс, маводи дарсӣ, ки ба нашр мерасад, истифода барад.

Аз барнома ва дигар воситаҳои муосир, расмҳои тасвиршуда, (иллюстрация), омузгор бояд дар дарси санъати тасвирӣ тарзи аз онҳо фаровон истифода бурданро омузад.

САЛОҲИЯТИ ФАННИ “САНЪАТИ ТАСВИРӢ”

Фанни санъати тасвирӣ дар синфи V салоҳиятҳои худро дорад, ки аз инҳо иборат мебошанд:

- дуруст пешниҳод кардани мазмуни дарс ва тарзҳои тасвири он;
- дуруст муайян кардани эҷодкории хонандагонро дар корҳои амалӣ;
- такмили маҳорат ва истеъдоди эҷодкорӣ дар фаъолияти минбаъдаи хонандаро;
- дуруст сарфаҳм рафтан ба ҷойгиршавии маводи тасвиршаванда аз рӯйи нақшаи таълимӣ, барномаи таълимӣ, китоби дарсӣ, баён ва дигар маводи таълимию методӣ;
- номи мавзӯро дар дарсҳо аз худ намоянд ва онро шарҳ дода тавонанд;
- дар бораи мавзӯ тасаввурот дошта бошанд;
- вазифаи хонагиро пурра иҷро карда тавонанд.

ХУСУСИЯТҲОИ ОМУӢШИ ФАННИ “САНЪАТИ ТАСВИРӢ”

Омӯзиши “Санъати тасвирӣ” дар синфи V дорои махсусиятҳои хосе мебошад, ки дар натиҷаҳои омӯзиши он бояд хонанда ҳамчун шахсияти дорои дониш, ҳиссиёт, ақл, қобилият, маҳорат ва зеён фарқ карда тавонад.

МЕЪЁРҲОИ АРЗӢБИИ ДОНИШИ ХОНАНДАГОН

Меъёрҳои арзёбии маҳорат ва қобилияти хонандагон аз фанни “Санъати тасвирӣ” бо тарзҳои зерин муайян карда мешавад:

- гирифтани имтиҳон аз қори амалӣ;
- бо намудҳои санъати тасвирӣ суҳбат гузарондан бо хонандагон;
- дуруст баён намудани фарқияти тобиши рангҳо дар асарҳои рассомон;
- дар расм муайян намудани самти рӯшноӣ ва торикӣ аз маводи тасвиршаванда.

БАҲОДИҲӢ БА ДОНИШ, МАЛАКА ВА МАҲОРАТИ ХОНАНДАГОН АЗ “САНЪАТИ ТАСВИРӢ”

Муайян намудани меъёри баҳодиҳи ба дониш, малака ва маҳорати хонандагон яке аз шаклҳои асосии баланд бардоштани сифати таълим дар мактабҳои таҳсилоти умумӣ ба ҳисоб меравад.

Санҷиши ба ҳисобгирии дониш ва маҳорати хонандагонро аз рӯи фанни таълимӣ муайян менамояд ва бояд омӯзгор ба дониш, малака ва маҳорати хонандагон мутобиқи барномаи таълимӣ, дар асоси талаботи ягона баҳогузори намояд. Тарзи пешниҳоди савол ва муайян намудани дониш, малака ва маҳорати хонандагонро дар инкишофи қобилияти эҷодкории онҳо хеле муҳим мебошад.

1. Ҳангоми арзёбӣ ба корҳои амалии хонандагон аз фанни санъати тасвирий чунин меъёрҳо ба ҳисоб гирифта мешаванд.

- пурмаъно ҷойгир намудани шакли аслӣ;
- муайян намудани самти торикӣ ва рӯшноӣ дар расм;
- фарқ намудани таносуби маводи тасвиршаванда;
- риоя намудани тарзҳои композитсия дар дурнамоӣ.

Баҳои “5”

Баҳои “5” дар ҳамон вақт гузошта мешавад, ки агар хонанда:

- кори амалиро пурра иҷро карда тавонад;
- тасвирро бо истеъдоди эҷодкорӣ иҷро намояд;
- мулоҳиза ва андешаҳои тарзи қонуниятҳои тасвирро иҷро намояд;
- ба саволҳои иловагии муаллим аз намудҳои санъати тасвирий ба пуррагӣ ҷавоб дода тавонад;
- аз рӯи асарҳои рассомон суҳбат карда тавонад.

Баҳои “4”

Баҳои “4” дар ҳамон вақт гузошта мешавад, ки агар хонанда:

- дар иҷрои корҳои амалӣ он талаботе, ки барои баҳои “5” лозим аст, ҷавоб дода тавонад, лекин якчанд норасогиҳо дар тасвири кори амалӣ ғалат содир намуда бошад;
- баъзе норасогиҳои содиркардаашро дар кори амалӣ бо ёри муаллим ислоҳ карда тавонад;
- дуруст баён намудани фарқияти намудҳои санъатро ҷавоб дода тавонад.

Баҳои “3”

Баҳои “3” дар ҳамон вақт гузошта мешавад, ки агар хонанда:

- тарзи дурусти ҷойгиршавӣ дар рӯи қоғаз ва қонуниятҳои фарқияти рӯшноӣ ва торикиро дар тасвир пурмаъно иҷро карда тавонад;
- аз рӯи расмҳои тасвиршуда бурро нақл карда тавонад.

Баҳои “2-1”

Баҳои “2-1” дар ҳамон вақт гузошта мешавад, ки агар ҷавоби хонанда ҷовобаш ба талаботи баҳои “3” ҷавобгӯӣ набошад;

-дар рафти иҷрои кори амалӣ бисёр норасогиҳо дар тасвир назаррас мегардад;

-тасвири шакли асли мувофиқи талабот иҷро нашудааст; моҳияти масъаларо кушода натавонад.

Барномаи таълимии фанни “ Санъати тасвири”

Омузгор: Ҳангоми баёни мавзӯ ба масъалаҳои зерин бояд таваҷҷуҳ намояд ва ба таври фишурда дар як соат ба саъми хонандагон расонад.

Дарси санъати тасвирӣ ба омӯзиши атроф, омузиши маводи тасвиршаванда, мушоҳидаи манзараҳои алоҳида ва дар назар гирифтани таносуб: ҳамоҳангии ранг, шакл иртибот дорад.

Шавқу завқи бачаҳо нисбат ба кори эҷодкорӣ шартӣ муҳими самаранокии дарси санъати тасвирӣ мебошад. Бинобар ин ҳангоми гузаронидани дарс дар назар доштан лозим аст, ки фаолияти тасвир бояд манбаи эҳсосоти натиҷабахш бошад, ба бачаҳо шодию хурсандӣ бахшад.

Ҳар як дарс мақсади муайян дошта бошад ва бачаҳо бояд дониши муайяни эҷодкориро зебопарастиро ба даст оваранд. Барои иҷрои вазифаҳои таълимӣ тарбиявии барномаи мазкур панҷ фасли омӯзиши эҷодкориро дар бар гирифтааст.

Тасвир аз рӯйи асл	(10-соат)
Тасвир аз рӯйи мавзӯ	(8- соат)
Ориши наққошӣ	(7-соат)
Гилкорӣ ва дизайн	(5 соат)
Асосҳои санъатшиносӣ	(4- соат)

Тасвир аз рӯйи асл

Ҳангоми кашидани расми маводҳо аз асл маълумот дар бораи қонунҳои тақсимшавии нур ва соя ба шакли содда ва фаҳмо баён карда шуда, қисми ноаёни мавод бо мақсади дуруст тасвир кардан ва дар фазо ҷойгир кардани он кашида мешавад. Дар рафт кашидан натюрморт аз асл талабагон бояд ба сатҳи миз, ки мавод дар он ҷо ҷойгир шудааст, таваҷҷуҳ кунанд. Сипас, тасвири пешакии хатҳо бо истифодаи якчанд усулҳои мухталиф бо қалами оддӣ, ранги акварел, мӯқалам, туш, кашида мешавад.

ТАСВИР АЗ РҶЙИ МАВЗҶ

Дар мавриди кашидани расм аз рӯйи мавзӯ талабагон бояд дар бораи мавзӯи додашуда тасаввуроти хуби эҷодӣ дошта бошанд. Барои кашидани расм аз рӯйи мавзӯ онҳоро ба тамашои табиат, осорхонаи санъат, намоишгоҳи асарҳои рассомон, ҷойҳои таърихӣ бурдан лозим аст.

Тасвири пешакӣ аз рӯйи мавзӯ анҷом додани корҳои тасвирӣ (шаклҳои гуногуни табиат, ҳайвонот, парандаҳо, моделҳои гуногуни техникӣ, аз гил сохтани бозиҷоҳо).

ОРОИШӢ

Дар корҳои ороишӣ такмил додани маҳорати эҷодӣ кашидани нақшу нигор бо тарзҳои гуногун ба назар гирифта шудааст. Корҳои ороишӣ бояд пурмазмуну гуногунранг буда, хосияти эҷодкорӣ дошта бошанд. Ба талабагон барои эҷод кардани ангораи ороишӣ бештар супориши мустақилона додан лозим аст.

ГИЛКОРӢ ВА ДИЗАЙН

Ҳунари гилкорӣ қобилияти эҷодкории талабагонро сайкал медиҳад. Аз рӯйи намунаҳои санъати халқ бачаҳо аз гил парандаҳо, ҳайвонот, шаклҳои гуногуни бозиҳои варзишӣ ва одамчаҳоро месозанд. Дарсҳои гилкорӣ ба дарсҳои расмкашии ороишӣ аз рӯйи асл ва мувофиқи мавзӯи, таърихи хеле алоқамандӣ доранд.

АСОСҲОИ САНЪАТШИНОСӢ

Омӯзиши асарҳои санъатшиносӣ аз он иборат аст, ки ба талабагон дарк кардани осори бадеӣ ва фаҳмондани аҳамияти санъатро дар ҳаёти шахс ёд диҳад. Шинос кардани бачаҳо ба санъати тасвирӣ дар мактаб вазифаҳои зеринро дар бар мегирад.

Ҳангоми гузаронидани машғулияти санъати тасвирӣ бояд асбобҳои таълимӣ, дастгоҳҳои проексионӣ мавҷуд бошанд. Асарҳои рассомонро муаллим шахсан нишон медиҳад. Барои хушсифат гузаронидани дарс дар синфҳои махсусан санъати тасвирӣ намоишҳои асарҳои рассомонро ташкил кардан лозим аст.

**Нақшаи намунавии тақвими – мавзӯии фанни
санъати тасвирӣ барои синфи V (дар I-ҳафта
1 соат, ҳамагӣ 34 соат)**

	Фасл	ва	Миқ	Натиҷаи	Шакли	Замони	эзоҳ
--	------	----	-----	---------	-------	--------	------

	номи мавзӯҳо	дори соат	таълим- салоҳиятҳо	машғулият	баргузории дарс	
Д.1	Олами зебӣ дар асарҳои рассомон.	1	Хонанда бояд: зебогии асли, таносуби рангҳо дар асари рассомон бо мисолҳо баён карда таваҷҷуҳ.	Лексия		
Д2	Корҳои орешӣ, олами хайвонот	1	Хонанда бояд: дуруст тасвир намудан ва пурмаъно ҷойгир кардани корҳои ороширо дуруст иҷро карда таваҷҷуҳ.	Амали		
Д3	Тасвири атрофи мактаб	1	Хонанда бояд: тасвирро эҷодкорона бо рангҳои гуногун иҷро карда таваҷҷуҳ.	Амали		
Д.4	Композитсия дар мавзӯи хунаромӯзи	1	Хонанда бояд: тасвирро дар асоси композитсияи бою рангин тасвир карда таваҷҷуҳ.	Амали		
Д.5	Тасвири меваҳо ва баргҳо	1	Хонанда бояд: шакли гуногуни маводро ба рангҳои гуногун ва дурахшонии мевахоро дуруст иҷро карда таваҷҷуҳ.	Амали		
Д.6	Соҳтани мучассамаҳои парандагон	1	Хонанда бояд: барои дуруст тасвир кардан	Амали		

			сохт, шакл, таносуб ва ҳаракати фарқшавандаи парандагонро дуруст иҷро карда тавонад.			
Д.7	Тасвири меваҳо	1	Хонанда бояд: дар мавриди иҷро кори амалӣ тарзи бо ранг иҷро кардани тобиши рангҳо ва таъсири фазоро иҷро карада тавонад..	Амалӣ		
Д.8	Ҷамъоварии ҳосил	1	Хонанда бояд: кӯшиш намояд, ки тобиши рангҳои зард, норинҷӣ, сурх ва дигар рангҳоро иҷро карда тавонад.	Амалӣ		
Д.9	Манзараи тирамоҳи заррин	1	Хонанда бояд: ба ҷиҳатҳои эстетикӣ табиати рангин, набототи тирамоҳи зарринро эҷодкорона тасвир карда тавонад.	Амалӣ		
Д.10	Расмкашӣ аз рӯйи нухсаи асл	1	Хонанда бояд: асоси асари расомро бодикат тамошо кунад ва тамоми нозукиҳои асарро дар кори амалӣ иҷро	Амалӣ		

			карда тавонад.			
Д.11	Чехранигорӣ	1	Хонанда бояд: тасвиrho аз хатҳои нозуку равон ва таносуби тақсимшавӣ дар расм иҷро карда тавонад	Амалӣ		
Д.12	Тасвири парандагон	1	Хонанда бояд: дар мавриди аз асл расм кашидан фарқияти шаклу ҳаракати парандагонро мароқовар тасвир намояд, то ки композитсияи равшанро ёҳод карда тавонад.	Амалӣ		
Д.13	Шаклсозӣ аз масолеҳи табӣӣ	1	Хонанда бояд: аз маводи гуногуни табиат шаклсозиро эҷод карда тавонад.	Амалӣ		
Д.14	Сохтани авиамодел	1	Хонанда бояд: аз қисмҳои алоҳида- алоҳида авиамоделро эҷодкорона иҷро тавонад.	Амалӣ		
Д.15	Ороиши графикӣ	1	Хонанда бояд: тасвири графикӣ вобаста ба рӯшноӣ ва торикии рангҳоро иҷро карда тавонад.	Амалӣ		
Д.16	Тасвири ангораи	1	Хонанда бояд: барои зебо,	Амалӣ		

	(суроби) оройиш		мароқовару образнок тасвир карданро бо рангҳои гуногун дуруст истифода бурда тавонад.			
Д.17	Рассоми эҷодкор Мурибват Бекназаров	1	Хонанда бояд: ба тасвири асари рассом аз чихати гуногунии тарзи композитсия ва тобиши рангҳо баён карда тавонад.	Назарӣ		
Д.18	Оройиши арчаи солинавӣ	1	Хонанда бояд: дар оройиши солинавӣ рангҳои дилкашро моҳирона тасвир карда тавонад.	Амалӣ		
Д.19	Эҷодкорӣ дар мазӯи зимистон	1	Хонанда бояд: бо ҳунари эҷодкорӣ манзараҳои барфпӯши кӯҳсор ва лижабозии кӯдаконро моҳирона тасвир карда тавонад.	Амалӣ		
Д.20	Тухфа ба рӯзи артиши миллӣ	1	Хонанда бояд: дар ҳар як тасвир ҳамоҳангии рангҳоро бо ҳунари баланд иҷро карда тавонад.	Амалӣ		
Д.21	Манзараи	1	Хонанда бояд:	Амалӣ		

	баҳор		тасвири манзара, ки мавзӯи дӯстдоштаи ҳар як хонанда аст, бояд кӯшиш намояд, ки тасвиrho аз чиҳати комполтисия бо рангҳои гуногун иҷро карда тавонад.			
Д.22	Киштукори баҳорӣ	1	Хонанда бояд: кӯшиш намояд, ки тасвири манзараро бо шаффофии аслии рангҳо дар тасвир иҷро карда тавонад.	Амалӣ		
Д.23	Корҳои ороишӣ	1	Хонанда бояд: кори ороишӣ ва эҷодкорӣ ва навоарӣ, ки ба шахс вобаста аст, онро иҷро карда тавонад.	Амалӣ		
Д.24	Сухроб Қурбонов	1	Хонанда бояд: дар рафти суҳбати омӯзгор хонандагон бо шавқу ҳавас ба асари рассом шинос мешаванд ва дар корҳои амалӣ асарҳои рассомро мустақилона баён карда метавонанд.	Назарӣ		

Д.25	Эҷодкорӣ дар мавзӯи чавгонбозӣ	1	Хонанда бояд: композитсияро тарзе ба қалам диҳад, ки мароқовару рангнигории бозии чавгонро баръало эҷод карда тавонад.	Амалӣ		
Д.26	Натюрморт. Чойник ва пиёла	1	Хонанда бояд: барои мароқовар тасвир кардани натюрморт аз рангҳои равшан ва омехта истифода бурда, ранги аслии онро тасвир карда тавонад.	Амалӣ		
Д.27	Корҳои ороишӣ	1	Хонанда бояд: бо ҳунари наққошон шинос шавад, дар асоси ин нақшҳо композитсияи ороиширо эҷод карда тавонад.	Амалӣ		
Д.28	Тасвири мошинҳо	1	Хонанда бояд: моделсозиро аз масолеҳи одӣ эҷодкорона иҷро карда тавонад.	Амалӣ		
Д.29	Гилкорӣ	1	Хонанда бояд: аз гил тарзҳои ороиши хайкалҳои гуногуни афсонавӣ ва ғайраро сохта тавонад.	Амалӣ		
Д.30	Тасвир аз	1	Хонанда бояд:	Амалӣ		

	рӯйи афсона		аз тасаввурот ва ҳаёлотҳои худ олами афсонавии дӯсдоштаашро образнок таҷассум карда тавонад.			
Д.31	Офаридани нақшҳои бадеӣ	1	Хонанда бояд: аз гил тарзҳои ороиши хайкалҳои гуногуни афсонавӣ ва ғайраро сохта тавонад.	Амалӣ		
Д.32	Натюрморт гулҳои рангоранг	1	Хонанда бояд: дар мавриди кор кардан бо ранг натюрмортро тарзе омезиш диҳад, ки гулу баргҳо шаклу намуд, рӯшноӣ ва сояфканин онҳоро ба аслашон тасвир карда тавонад.	Амалӣ		
Д.33	Тасвири манзараи деҳа	1	Хонанда бояд: тасвири моҳирона ва тарзе ба қаллам диҳад, ки дар он деҳаи зебову обод, саҳрои васеъ дарахтзор, кӯҳу дарё ва ғайраҳоро тасвир карда тавонад.	Амалӣ		
Д.34	Рассоми	1	Хонанда бояд:	Назарӣ		

	эҷодкор		рассом, ки дар асарҳои худ соҳаҳои гуногунро таҷассум намудааст, бо тарзи суҳбати омӯзгор бо асари ӯ шиносӣ пайдо карда тавонад.			
--	---------	--	---	--	--	--

Адабиёт

- I. Беда Г. В. Основы изобразительной грамоты М.: 1986
- II. Бойназаров Б.И. санъати тасвирӣ синфи 5-6 Д.2016
- III. Бойназаров Б.И . санъати тасвирӣ синфи 7 Д.2013
- IV. Бойназаров Б.И . Асосҳои омӯзиши санъати расмкашӣ Д. . 2013
- V. Ростовцев Н.Н Учебный рисунок., М.; 1976

